

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИН КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫН ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТТЕРИНИН, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИН ОРГАНЫ

1958

ЯНВАРЬ

19

ВОСКРЕСЕНЬЕ

№ 13 (3883)

Өртөө 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА

СЭКП ТК-нын Бирги секретары эш Н. С. Хрущевтун Польша Улус Республикага чорааны (1 арын).

ССРЭ-нин Дээди Советинин Соңгулдаларына Уткуштур: Соңгулда комиссияларының составына кандидаттарын областа депшиди турары (1 арын).

Ыраккы Тере-Хөлде (1-2-3-4 арындарда).

О. Салчак — Школарда өөрелге кыжылдыгы ажалдары дугайында айтканы СЭКП райкомунун бюросунда (2 арын).

М. Топуй-оол — Болхоз бидуртугелине хөрежөөннүн киржилгени (2 арын).

Колхоз тудугаарында (2 арын). О. Шириндиби. — Чалаана МТС-тин механикаторларының чедикшилерин (3 арын).

Чер болганан (3 арын). РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР (2 арын).

Фулаарини—Ылдаттын үлөштүрүгү чаа району (4 арын).

К. Либикети болган Р. Либисембургту өлүгүн хунуаден бээр 39 чыл болган (4 арын).

Польшанын демократтык партиясынын съездин (4 арын). БИЧИН ФЕЛЬЕТОН: А. Круглов. — Бир сууруч «маадыр» (4 арын).

ӨЛҮК ТЫВЫЖЫН УЛАМ КӨВУДЕДИР

Областын бүгү ажыл-ишчилери-биле кады бистин аңчыларымыс ССРЭ-нин Дээди Советинин соңгулдаларына күш-ажылчы чаа-чаа чедикшилеринг ужурамыр дээш анынмыр ажылынын темпизин улам дүрдөткөсөн. Областын институт-биле өлүк тывыжын 1957-1958 чылдарың планын хуусаа бетинде күүсеткен болган Төрөөн чуртка хей миллион рубльдин «чымыч алыңына» дужааган.

Өлүк тывыжын талазы-биле Чөөн-Хемчик, Тожу, Каа-Хем районнарын аңчылары күрүне-биле областа бир дугаарында үе савашканнар. Илангыя Тожу районуң аңчылары күрүне мураунга хүдөөгезин эртен чылдың сөөгү айла-рында-ла хуусаа бетинде күүсеткен, пландан дашпаар 415 муң ажыг рубльдин өдүн дужааганнар. Олар Каа-Хем районуң аңчылары-биле социалистик чарыкча бирги черин быжым-биле тудуп турарлар.

Бандыг-даа ажылдын чедикши-лигин болуру аяа баш бурунгаар хымычталыг белеткенгенден, ону организастыг эрттиреринден хамаарып, Оң чизөөне Тожу районда «Май 1-ин» колхозту ап болур. Колхозтун баштаар чери болган партия эге организастыг анынг черлерин баш бурунгаар көртп тыкпаш, дуржулгалыг аңчылары тус-тус болуктерге быжылган, оларга тодаргай онаалганы бергеш, ок-чөмөк, аш-чөм-биле бүрүн хандыргаш аштарган. Оң түнө-линдө ук колхозта анынмыр сезону чедикшилеринг эрттин турар.

Анынмыр сезонуң хуусааы төнер чокушунан олар. Төрөөн чурту-вуса ам-даа хей өлүктү берип бу-дурунун бүгү аргалары бисте бар. Чүгдө план күүсөдөни-биле кыла-гаараттынмай, сезон төнчүзүңге чедир артан үенди дургуунда аң-чымыр ажылы күштелдирер херек.

Чамкы районнарын аңчылары 1957 чылдың күзүндө бир ай хире айнааш-ла өлүк тывыжын оң-биле соксадым кааннар. Оң чорук оң мурунда эртен чылдарда бо-луп турган частыргаларың бо чылын база-ла батантаттынмыр турарын тодаргай херечилек турар. Чижээ, Чаа-Хөл (белеткек контора-зынын директору эш Арагачы) район өлүк тывыжынның планын күүсөдир талазы-биле докудан турар. Өлүк планын бо хүнерге чедир 79,8 хуу күүсеткен. Ындыг түрбүжө районда аңчыларың хей кезин өлүк тывыжын үрдүчүлө-вейин турарлар. Мындыг байдал Эр-лин болган оон-даа өске районнар-да бар. Чижээ, Барыын-Хемчик

районуң «Ызыл туң», «Совет Ты-выжын 5 чылы» колхозтарының баштаар черлери (даргалары Чыл-бак-оол, Пичен-оол) аңчыларың аш-чөм аймаа-биле бүрүн хан-дырбайн турганындан аштарган аңчылар үр болзаңда чедир чанып келгенер. Өлүк тывыжынның пла-нын ук колхозтар күүсеткөөннөр, ындыг түрбүжө аңчыларың катал аштар талазы-биле хөмөктөр бо хүнерге чедир алдынайн турар.

Чамдык районнар өлүк тывыжы-ның планын чүгдө дини, кыш дээш ышкаш аңчылар күүсөдир күүсеткөөннөр. Буңдус, ас, күзөң, дырбайтыг болган оон-даа өске түр-мөк аңчыларын база күштарың белеткек планын эзөөн хей колхоз-тар чедир күүсеткөөннөр.

Бо кыжын областың бүгү район-нарында, илангыя дагамы черле-ред ханың хей чаганындан аңчы-ларың чамдык хей анынг черле-редге чедир шыдавааннар. Соругла болза, анынмыр сезонуң төнчүзүң-ге чедир артан үенди дургуунда аңчыларың шыныгыг калбаа хаак-тар, аш-чөм болган ок-чөмөк-биле бүрүн хандыргаш, анынмыр ажылы уламчыларың болур.

Оң-биле чергелештер ханың уагу болганындан анын-бүрү түр-мөк аңчыларын каапталып, дуастан, маспактап өдүрерин калбаа-биле азыглар херек. Областа мындыг аргалар-биле айнап турар дур-жулгалыг аңчыларың арга. Дур-жулгалың калбаа-биле пропаганда-лар, неггедир чорук чугула.

Коммунистик партия болган Совет чазык тывыжын аңчыларың дугайында уагу сагыш салып ту-рар. 1957-1958 анынмыр чылдарында аңчыларың хонаштарыңга чаа бажынар тударыңга болган эрги бажынарнын септөөринге үндүргөн 80 муң рубльдин база ырак тайга-ларга аңчылар чедирерине үндүр-ген аша хөрөңгидиң чүгө чартык хууу ажылаады кирген. Мындыг чорукту кедир чылдың анынмыр сезонуңда болурбас херек.

Уаус азыл-агылыңга уагу роль-ду ойноп турар анынмыр ажылы организастыг доокуп, белеткек кон-торалары-биле чарыңган хөрежөөн-ни бүгү көргүзүгөр айым-биле бүр-гүн күүсөдир дээш аңчылар брига-даларының, эвенларын болган тус-тус кижилеринг аразыңга со-циалистик чарыкча калбартыры партия, совет органнының хү-дөөлгөни болур.

Областың аңчылары анынмыр сезонуң төнчүзүңге чедир Төрөөн чуртка хей өлүктү бээр дээрлиңге чигилин турбас.

ССРЭ-нин Дээди Советинин соңгулдаларына уткуштур

Соңгулда комиссияларының составыңга кандидаттарны областа депшиди турары

Мурнакчы комбайнер

ЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле).

ССРЭ-нин Дээди Советинин Националдар Советинге соңгулдалар чорудар өсрүк соңгулда комиссиязының составыңга кандидаттар депшиди дугайында Ызыл-Мажа-лык МТС-тин коллективинин хуралы бел-дик кыдаруушкунуг эртен. Ызыл-Мажаалыктың № 613 соңгулда өсрүгүнү өсрүк комиссиязының составыңга мур-накчы комбайнер Хертен Оюн-оол Би-чуругун хуралдан чартык үн-биле деп-шиден.

Дертүк кварталда тракторлар септөө-ринин планын МТС 110 хуу, а кезеэ айма-агыл машиналарының септеге пла-нын база азыр күүсеткен. Бо талазы-бү-дө эш Би-чуругун биче эвес күш-ажылчы уагу хууу база бар дээрлиң хуралга чүгө чугаалаң Чудук, Буулар болган өске-даа эштер алеттеген.

Часык болган күсүк сезон ажылдары-ның-даа, амыг септеге-даа үенди эш Би-чуругун үгөдөгүн ашмадан, беринген будуртугө онаалдарың эс-септөөдүг күүсөдир, хей-ниги талазы-биле база эки азылдан турар.

Бүдүрүлгениң мастери

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле).

Улут-Хем райдеттур комбинатының бызаңчы-зы Николай Иванович Самароков ол бу-дуртугедө 7 чыл ажып турар. Стол, сан-дай, шкэф ышкаш нарын чүдүлөр кылы-рында дыма мергезең. Бо аразында бү-дүрдө планнарын ай, квартал саңында азыр күүсеткеш, анынкы кадрлары өөрөдир талазы-биле база биче эвес ажыл-дары кылаң.

Январьның 16-да болган коллективтин хуралында эш Н. И. Самароков ССРЭ-нин Дээди Советинин Националдар Со-ветинге соңгулдалар чорудар Шагаан-Ары-ның № 611 соңгулда өсрүгүнү өсрүк соңгулда комиссиязының составыңга деп-шиден.

Соңгулдалар хүнүңге күш-ажылчы бел-еттик журамырыңга чарык коллектив-ге калбарган. Бо чылдың баштайгы квар-талың бүдүрүгө планын чартык ай бурунгаар, март 15-ке чедир күүсөдир депшиди хуралыңа шийтиргезең.

ССРЭ-нин Дээди Советинин Эвилелин Советинге соңгулдалар талазы-биле Ызылдың № 331 соңгулда өсрүгүнү өсрүк соңгулда комиссиязының составыңга кан-дидат депшиди дугайында хурал Совет чогаалчылар эвилелинги Тыва салбыры-га болган.

Шүтүкү С. Сарыг-оол чүгө чуга-лааш, соңгулда комиссиязының составы-ңга ССРЭ-нин чогаалчылар эвилелинги Тыва салбырының харысчалгалыг секре-тары, тайбың камгалазының областы ке-мителдиң даргазы Олег Карламович Са-ган-оолду депшиди деп санады кир-ген.

Төлөнтүг кандидатура

РСФСР-нин полититин болган эртен бажыларын неггедир талазы-биле ил-гилелинги Тыва салбырының баштаар черинин президиумуну хуралыңга ССРЭ-нин Дээди Советинин Националдар Со-ветинге соңгулдалар чорудар Ызыл ко-роарының № 609 соңгулда өсрүгүнү талазы-биле өсрүгүн соңгулда комиссия-зының составыңга кандидатура депшиди дугайында айтканы чугаалашкан.

Республиканың полититин болган эр-тен бажыларын неггедир талазы-биле ил-гилелинги тыва салбырының баш-таар черинин харысчалгалыг секретары эш Михайлов бир дугаарында сөс ал-

— Эш Саган-оол болза бистин областа иергезилдик чогаалчыларың бирөөн болган илангыя оң «Чүткүл» база «Су-мудан келген оол» деп шийлерин көрү-чүлөрүн калбак кезеэ билер — деп, эш Сарыг-оол чугаалашкан, оң хей-ни-тичи ажал-чорудугаың демгезең — Мыңагыш, кезеэ бо кирген саналымы бо хуралда өсүрүп турар эштер бир үн-биле депшиди боор дээрлиң идеген тур мен деп, эш Сарыг-оол бөдүнү чугаала-ны доскаң.

Эш Сарыг-оолду ол саналың шүтү-чүлөр С. Сурун-оол, Ю. Кюнегеш болган өске-даа бир үн-биле депшиди бис деп чугаалааннар.

ССРЭ-нин Дээди Советинге соңгулда-ларга алар кылар Таңды районуң «Ызыл партизан» кезеэ ажал-агыл ар-телинги колхозчу ажал-ишчилери часык тарылгага үгөдөгүн белеткөөннөр турар. Ногаа болган оторол культуларының белдик дүгүдүн азыр соругла-биле 22 гектар шөлде өдө өсөрттүгезин чорудуп турар. Оң ажыла 4 шапалыг аштарын ажалдадып турар. 100 ажыг тонна өдөш шөлде төштүгөн. Колхозчулар Маадыр-оол болган Биче-оол алар ол ажыг мурнакчылар болуп турар.

ТАНДЫ РАЙОНДА

ӨДӨК ТӨГҮШҮНҮНҮ

ССРЭ-нин Дээди Советинге соңгулда-ларга алар кылар Таңды районуң «Ызыл партизан» кезеэ ажал-агыл ар-телинги колхозчу ажал-ишчилери часык тарылгага үгөдөгүн белеткөөннөр турар. Ногаа болган оторол культуларының белдик дүгүдүн азыр соругла-биле 22 гектар шөлде өдө өсөрттүгезин чорудуп турар. Оң ажыла 4 шапалыг аштарын ажалдадып турар. 100 ажыг тонна өдөш шөлде төштүгөн. Колхозчулар Маадыр-оол болган Биче-оол алар ол ажыг мурнакчылар болуп турар.

ӨӨРҮШҮНҮГҮ ТҮНӨЛДӨР

«Революцияның чалымы» колхозтун малчынары эртен чылгы бедик саала дээш демселдиң түнөлдөрүн үндүргөн-нөр. Колхоз слар инек бүртүгөдөн орту-каа-биле 1608 кг сүттү саап алган. Оң болза, планда айтканымыңдан 148 кг хей болган. Фермаларын бир черде Ма-рачевсканың сүт-бораан фермын тилек-ти болуп үгөн. Мында инектен ортумак саада 1800 кг болган.

Санчыларын бирги черде ол-ла фер-мын саңычмы эш Шведова болган. Оң мынчыл саңычмы эш Шведова болган. Оң мынчыл саңычмы эш Шведова болган. Оң мынчыл саңычмы эш Шведова болган.

ХОЙЖУЛАРЫНЫҢ ХҮЛӨЗӨЛГӨЗИ

«Элегес» совхозтун малчынары ботта-рының чыл түнөлдөрүн база үндүрүп көргөсөн. Уагу хойжу Чооду Чалбаа ин-ек түнөлдү чедир алган болган. Оң хей бүртүгөдөн 4950 грамм дүктү кыр-гып алган.

Хойжулар боттарының түнөлдөрүн үн-дүргөш, бо чылын чедир азыр чүдүлө-рин чугаалашпаш, бедиктен хүлөзөгөдөрүн алганнар. Илангыя эш Чалбаа нарын дүктү хойлары менди кыш ажыра, хей бүртүгөдөн 5-тен эвөөш эвес кило-грамм бедик шынарың дүктү азырың хүлөзөгөн.

Хаган болгаш куш фермазында

Таңды районуң «Совет Россия» кол-хозтун хаган болгаш куш фермазы кыш-таалашыңга үгөдөгүн белеткөөннүн ачымы-биле колхозтун 205 баш хага-нарының, 1300 ажыг дагааларының, 175 кастарының кышкы ажаалады эки болуп турар. Баштай төрөө 9 хага-нарын оолдары бүрүн камгалазының алдыңган.

Фотоочерк

Ыраккы Тере-Хөлде

СЭКП ТК-нын Бирги секретары эш Н. С. Хрущевтун Польша Улус Республикага чорааны

Совет-Польша кызылларының районуңа дыштаным турганың үезинде СЭКП ТК-нын Бирги секретары эш Н. С. Хрущев Польша Улус Республикага, кезин деп чалаганы Польшаның Каттышкан Ажылчы партиясының ТК-зының Бирги сек-ретары эш В. Гомулкадан болган Министрлер Чөвүделениң Даргазы эш Ю. Пира-кевичден алган.

Польша Улус Республикага үш хонук турганың үезинде эш Н. С. Хрущев Польшаның Каттышкан Ажылчы партиясының болган Польша Улус Республика-ның чазаның удуртук ажалчылары-биле чугаалажыгдар кылган, ол чугаа-лажыгдалар чүрөктин ханымындан наймалдыг байдалга өртсөн.

Малчынарның бедиткен хүлөзөгөлери

Чөөн-Хемчик районуң «Искра» кол-хозунун малчынары 1958 чылда мал-дың баш саңың өсүрөр, оң продукту-луун улам көвүдөдир соругла-биле бедиткен чаа хүлөзөгөлери боттарыңга ап турарлар.

Хойжу Коңгар-оол бөдүнүң коданында быжылгаан ирттерин ортумактан өгү дең-гилдеңг кыш ажырамын, ирттеринг би-рөөннен-не ортумак-биле 2,8 кг дүктү, ол ышкаш хойжу Амыр-Меди ирт бүр-түдөн 2,9 кг дүктү кыртып азырын

хүлөзөгөн. Хойжу Авакай 100 баш тө-рүү хойдан 110 хураганнары камгалап ап, хой бүртүгөдөн 2,3 кг дүктү кыртып азырын хүлөзөгөн, хойжу Шаравиниң со-циалистик чарыкча кыйгырган.

Болхозтун сурагалыг малчыны эш Ша-равин эш Авакайны кыйгырыны өө-рүшкү-биле хүлөзөп алган, 100 төрүү хойлардан 115 хураганнары камгалап ап, бир хойдан 2,6 кг дүктү кыртып азы-рын хүлөзөгөн.

Хойжунуң көргүзүгөлери

Таңды районуң «Совет Россия» кол-хозунуң хоочун хойжузу М. Биче-оол илгилениң мал ажылы дээш бөдүнүң бүгү бүжөлүшкүннөрүн салып, кызымаккай ажалдан турар.

М. Биче-оолдун коданында 416 баш төрүү хойлар бар. Хойжу бөдүнүң бы-жылгаан хойларын ышкы үедө ашра-ры-биле эртен чылын 47 тонна ситениң белеткеп ап, бир чаа калбааны нешей ту-дуп алган. Ам оң кыштаанда 25 тонна

ситениң сөөрттүп чедирген. М. Биче-оол-дун коданында хойларының денгилдеси эки болуп турар.

Хойжу М. Биче-оол бо чылын төрүүрү 416 хойларыңдан 426 хураганнары мен-ди камгалап азырын хүлөзөгөн. Эш Би-че-оолдун мал ажылыңга кызымаккай чоруну үнөсөп көргөш, оон адын райо-нуң болган областың хүндүлдө самбыра-ларыңда кырген.

1. Чараш чаагай бойдуска хаажыладып алган Тере-Хөлдүн делдем шыла-зында Кунгуртук суур турар. Оң Каа-Хемниң менгилеринг сынардан тып-тып келген бажындан шоолук ирак эвөс. Суур-суур баштарың даглар ында-да акы-дуумалыкка Моол Суур турар шынаа каш-каш километр шөйтү бер-ген болган чигир негван эмингерге бүргөткен тайгаларга болган ирпал чыдар да-мырктарга хүрөөлөткен. (Чурук № 1).

Областың төвү Кызыл Кунгуртудан ийи чүс хире километр ирак. «Тере-Хөл» колхоз төп-биле чүгдө самолет-биле аргыжыл турар. Кунгуртугге чүгдө кыжын яны-бүрү барааннар сөөрткен хей саңыг кыш чезе бээр. Ынчалза-даа амы-дырда көлүгү, байлак. Ол сууртук чурттакчылары бөдүнү чуртуңга коммунизм дүрдүзүшкүнү дээш боттарының бичи-даа болза салышыкыны хирип турарын эки билеп турарлар.

«Тере-Хөл» колхозтун орулгазы миллион рубль ажыл турар. Картофель бо-лган, ногаалар тарылгазындан аңгыда ол колхоз чер ажылы кылбайн турар. Ажыл-агылың кол азыры болза мал ажылы болур. Мал ажылы колхозтун орулгазының барык-ла алдан хуузу, а орулганы артык хуузу өдүк берип турар. Колхозта хей улук мынчыг бола мал, хой болган ивн бар. Сарыктар колхозта-ла эт утланышыкың-даа болза, колхоз оларын сагтап, үскүр сүттү ап турар. (Чурук № 4).

Колхозтун малчынары малдын продуктулуун бедидер дээш карак кызыл ажалдан турарлар. Шап ол соругла-биле эртен чылын симменталь болган ас-трахан уксаларың бүдүрүкчү буталарың салып алган. Колхозта ам экинжи-кен уксалыг хей анык мал бар.

Ол ышкаш мында ивн ажылы дыкка сайзыраңгай. Ивнлер аңчыларың тайга-лар кезип алаар карачалык хөлгези болуп турар. Ивн фермазының улук калдарчы Хурбе ивн чыл ажалдан келген. Ол баштай 08 ивнлерин хүлөзөп ал-ган болган ам ову ивнлер хей катан өсүргөн.

Мал фермалары колхоз суурундан эзэн ирак. Ынчалза-даа фермаларга лекшия, беседалар үргүлчү болуп турар. Ивн дугаар чуруктан Каа-Хем рай-куксомунун даргазының ораакчымыс Доржуңун ивн фермазының ажалдакчы-лары-биле хөрежип оранын көрүп тур силер.

Фермаларга барып турар почталынарың ажылы берге болган хүндүлүг. Олар чылын төп турар чөмүдүгдө, кышкы чымылмы соокта ирак малчынарта чаа солуннарың, чагааларың чедирип турарлар. Д. Деңин «Сарымы» фермазында почтаны үзүктөдирбейн чедирип турар. (Чурук № 3).

(Уланчымы 2-ги арында).

Школаларда өөрөдөлгө-кижизидилгелиг ажилдарнын дугайында айтырыг СЭКП райкомунун бюрозунда

Чокта чаа СЭКП-нин өвүр райкомунун бюрозунга районда школаларнын өөрөдөлгө чылыннын бирги чартында түдөөдөрүнүн дугайында айтырыгын чуулаашкан. Районга бүгү ияти өөрөдөлгөнүнүн хоойлуунун боттарылар талазы-биле бо өөрөдөлгө чылында элөөн ажилдар чоруттуганнын бюрога демдегелөөн. Школа назымын уруглар колдуунда шуту чыгы өөрөдөлгөжө хаара туттуунган. Бо талазы-биле ажилдарын Чаа суур болгаш Торгалыг чеди чыл школалары болгаш көдөө Советтери багай өвөс чоруткан.

Өөрөдөлгө чылыннын бирги чартында район школаларнын өөрөдөлгөнүнүн шынары нийтизи-биле 86,84 хуу болган. Солчурнуң, Чаа суурнуң, Саглыннын школаларында өөрөдөлгөнүнүн шынары элөөн бөдөөн. Оң-биле чергелештир өвүр озулар амык салгачкыларын кижизидерини херөөгө боттарынын билгелерин, арга-дуружагазын берип турар мурнакчы башкыларнын саны өвүр турар. Оларга өшөр, Лакнаа, Метеш-өөл, Цапкыч, Хойг-өөл, Иргит, Дагыш, Индир-өөл, Котова, Белошнин, Даваа, Намчал болгаш оон-даа өскелер хамааржыр.

Иядыг болза-даа районун школаларында өөрөдөлгө-кижизидилгелиг ажилда уугу четпестерни бюрога демдегелөөн. Бир кол четпес чүдү болза, чамдык школаларда багай өөрөдөлгө турар өөрөдөлгөчү-биле немелде кичээлдерин болгаш оларнын ада-иелеринин ортузунга болуучогуур ажилдарын чоруттайн турары болур. Бирги чартык чылда районга 141 өөрөдөлгөчү багай өөрөдөлгө, оларнын арамында 49 комсомолчулар болгаш пионерлер база бар.

Школаларда политехниктиг өөрөдөлгөнү база-ла кошкач чорудуу турар. Оларда тургустунган өөрөдөлгө мастерскалары

дериг-херекселдер-биле четте хандыртылган. Хандагайты ортумак база Солчур чеди чыл школаларында өөрөдөлгө номнары болгаш көргүзүлгелиг материалдар ам-даа чедишпес.

Чамдык башкылар боттарынын идея-политиктиг болгаш тускай эртеминин талазы-биле билгин белитпес чоруктун чижектери бар. Районга 26 башкылар башкыларыннын ортумак тускай эртеми чок болгаш харын мырындай ортумак школа безин дооспааннар. Хей-хей школаларда кичээлдерини хууу деннедиг болуп, кластан дашкаар ажилдарнын кошканынын бир чылдагааны иянда. Башкыларнын билгин белитер болгаш оларнын дуржуугазын солустураар талазы-биле ажилдар база-ла чогуур негелдезилге чедир тургустунмаан. Районун уугу өөрөдөлгөнүнүн талазы-биле инспектору эш Дүметей школаларга инспекция хынаадын кошкач чорудуу турар.

Уругларын коммунистиг өзүга кижизидер чүдүлүгү соруугазын чамдык башкылар багай күөсөдип, а чамдыкта аморальдыг үлгелерин кылгыр таварылгалар бар. Чижээ, Солчур чеди чыл школаларында өөрөдөлгө эргелекчиин турган Белкин ажилына харыскага чок болуп, аморальдыг үлгелерин кылгаш ажилында дүжүрткөн.

Өөрөдөлгө-кижизидилгелиг ажилда четпестерини бир чылдагааны болза чер-черде партия эге организациаларыннын база СЭКП райкомунун агитация болгаш пропаганда кидишинин школалар ажилында чогуур кичээлдерин салбайн база башкы кадрларын ортузунга кижизидилгө ажилын кошкач чорудуу турарында дээрин бюрога демдегелөөн, үстүнде четпестерин уугуткаар талазы-биле практиктиг хечкелерин айтыккан.

О. САЛЧАН.

Колхоз бүдүрүлгезинге херэеженнерин киржилгези

Болхотун мурнуна саадынган ажилдыг соруугазарын шийтирээринге күш-ажылчы херэеженнерини долу киржилгезин хандырар дээш болхотта херэеженнер чөвүлөп 1957 ажил-агыл чылдында элөөн ажилды чоруткан бис.

Болхотун активинин күжү-биле херэеженнер чөвүлөп ажилчы херэеженнер ортузунга кижизидилгелиг ажилын органиаастап, лекция болгаш илеткел номчулгазын үш удаа, беседалар, солунунун мыктыр номчулгалары 30 ажыг катан кылдынган. Херэеженнерини нийти хуралдары 3, аал-болуш айы-биле 10 катан болган. Ол хуралдарга Коммунистиг партия биле Совет чазыгытын удаа-дараа үндүрүп турар шийтирелерин амыдыралга болгаштырар, уругларын культурутат өзүга кижизидер болгаш арыг-шевер дугайында айтырылгаларын чуулаашкан.

Херэеженнер ортузунга кижизидилгелиг ажилдын калбарганы-биле нийтинин ажилына херэеженнерини киржилгези улуу-биле өскөн. Болхотта күш-ажылчы 200 ажыг херэеженнер ажил-агылнын түс-түс амыдыралында быжылгатылган. Эртең чыдын чылдагаан чөвүлө күшүнүн доктаатылганын минимунун күтсептөөн кичи чок.

Болхотун мал ажилын чайтылгы чөвүлө хөгжүдеринге херэеженнерини салышканын дыка уугу. Чижээ, Манчурек, Шынаа сүт-баран фермаларында саанчылар С. Чадаа, Х. Шортан, С. Дудук, С. Кызыл өвөр белге көргүзүп чедиш ап, боттарында быжылгатылган саанчылар бирүүден 1500—1700 кг сүтү саап алганнар. Хойжу Х. Сырбык кадарган хойларыннын чаш төдүн менди албашкан, хой бирүүден 1,8 кг дүктү кырып алган. Ол ишкан хойжулар О. Чолай, С. Деспичек, С. Чадаа, О. Вак-кыс дөш өскелер-даа эл-сеткидиг ажилды турарлар. Көдөө ажил-агыл культуура-

рыннын дүжүртүүн белдеринге, сүтүрүлгө херэең чедишкенин шийтирээринге кызымаккай демсептин турар херэежен тараажылар О. Өзөй, Д. Тарга, Д. Өвөк, С. Шулуң, О. Чечесмаа, тууду-жуулар Х. Хандымаа, К. Буйга ишкан мурнакчыларын хурээлени өскөн.

Бистиң колхозта сезоннар үстүнде ажилдаар исли бар, ол чазык тарылганын, мал чемнеринин белеткеллиг болгаш дүжүт ажаан алышканынын үстүнде ажыттынар. Хей-хей иелер уругларын адаа ашларын кааш, боттары нийтинин ажилына ажилдап турар. Исли эргелекчиин турган Севилбаа уругларын кижизидеринге кызымак ажилдап турган. Колхозта элөөн хей херэеженнер хаб бажыларында, бажыч чанынын дузалыг участобтарында, ногаа культуураарын өстүрүп сайырларында үлгелерин ажилдап турарлар. Анаа О. Чудур, М. Бычык, О. Кызыл болгаш өскелер-даа хамааржыр.

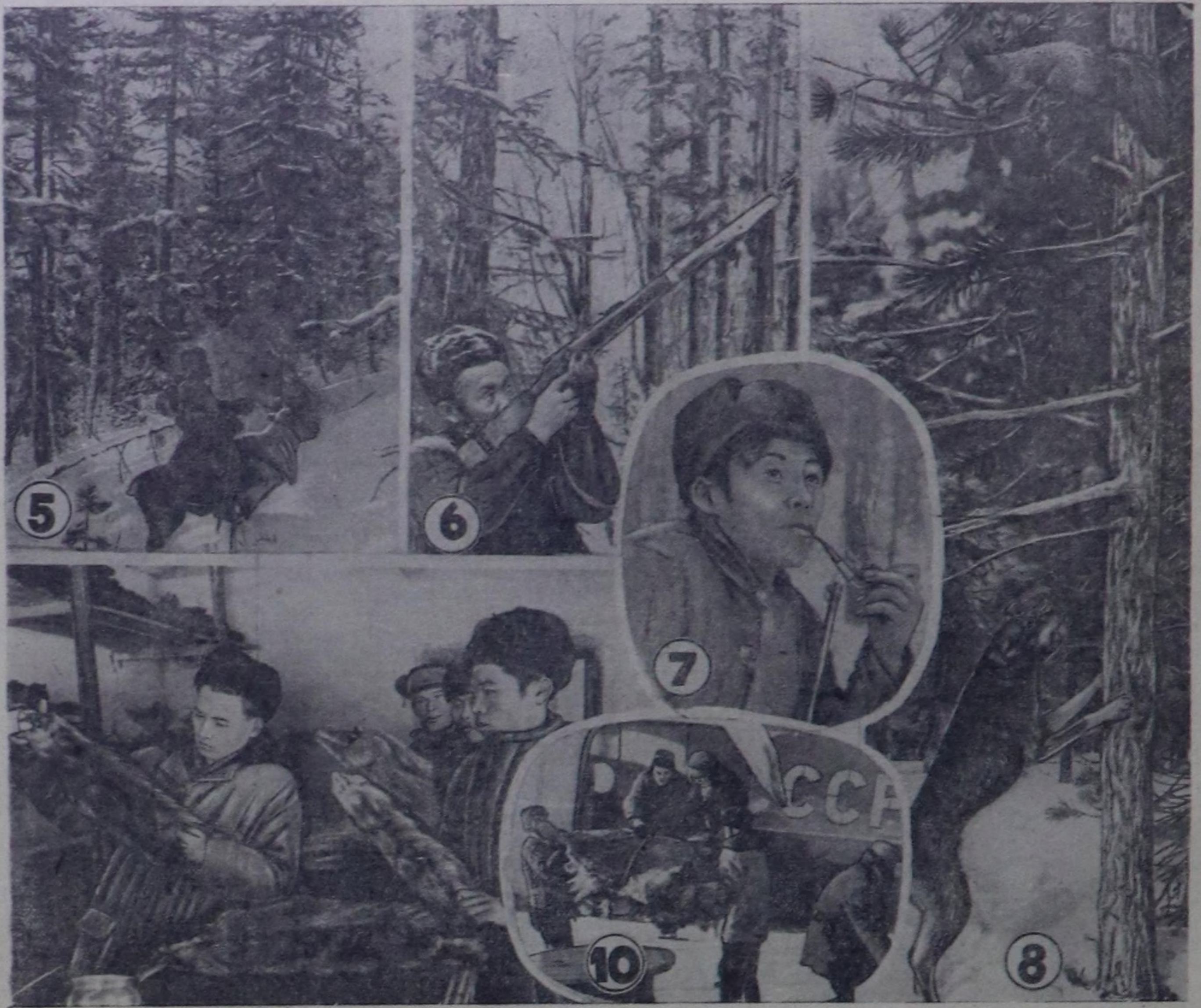
Моң-биле кады херэеженнер чөвүлөп херэеженнер-биле ажилды ам-даа четпес тургусканын демдегелери чуулаа. Херэеженнерини хуралдарын өзөөш өртүрүп, лекция, илеткелдерин доктаамак өвөс органиаастап турар. Илеткел, лекция кылдырынга башкыларын, өскө-даа тускай эртеминиглерин кийриштирип турары четпес. Чөвүлөп болуунун ажил планын тургүзүп ап турар-даа, ол планын күөсөдөй турар. Культурутат чурталга, арыг-шевер дугайында айтырылгаларга чөвүлөп кошкач сатын салып белген.

Чаа, 1958 чылда артель бүдүрүлгезинин ажилына херэеженнерини калбак киржилгезин хандырар дээш органиаастыг ажилды улам күшүткелдери ам бистиң чуугаа соруугазымы болуп турар.

М. ТОПУУ-ОЛ.

Сүт-Хөл районун «Коммунистич хереди» колхозта херэеженнер чөвүлөдөнүн даргазы.

Ыраккы Тере-Хөлде

2 Тере-Хөлдүн тайгалары ячы-бүрү аянар-биле байлак. Ында черлик иилер, буур, булан, сыын мыйгак, элик, хулбүс, хааван болгаш өскө-даа аянар хей. Арзатын амытаннар база бар. Ыналза-даа олардан күрүңгө дини болгаш киш уугу үнелит.

Күнгүртүгүн чурттакчылары кара чачындан-на, аянар, аянар шуушкан чокпалар элери чорутарлар. Күзүгүл келгенде школалар бооларын чүктөп алгаш, чынында аргаларга бар чорутуун көрүп болур. Ыр-ле дугаары олчезин өлүрүп алганда оң өөрүшкүүн канчаар. Иин мурун алгаш аянарга өскө кандыг-даа малдан оларга дээр Тайгаларга таваржы бээр бүгү бергелерин иян эрттип шылаар (чурук № 5).

Айттар мурнуна чыткан моондакты арта халыг бээр, а иян ону кырында кижиге билдирбей арта база бээр. Иян чаат чир болгаш чемге база дыка бергедөөс.

Тайгага аянар чорутуу белек өвөс, берге ажил. Чамдыкта айылдыг-даа алаар. Бо чылын Б. Эртине хей өлүктү келти. Ол алаан хар чедип турар-даа болза, киш сүргеш, тайгаларга ыралы чорутар. Ол ишкан Совет 20 киштер-биле кады хей динин өлүргөн (чурук № 6).

В. Тарасовтук өлүктү хулээп алгаш (чурук № 9), өлүктү самолет-биле (чурук № 10) чорудуп турары.

(Уланчымы 3-ку арылда)

Чаа кыштаглар немешкен

Таңды районун «Кызыл партизан» колхозунун девисээринде хар кылдыг дүшкөн болгаш харын адаа дожааналы берген. Бо байдал мал кыштагаларынын айланын элөөн бергедели, малды чаа оларарга сайгары негеттинин белген.

Чаа оларларын ажилдаар төлөө, кийтиң соогунда ол черлерге кыштаг кажааларын тудары албан. Ичанган колхозтук тудугулары иш белеткелдин түр соңгарылаш, чаа кыштагаларга кажаалар тударынче кирипкен турган. Колхозчу тудугулар үш кезек черге бирээлде-ле 800 баш хой кирер, бир черге 200

инек кирер кажааларын кыштаг берге үстүнде тудуг мыжын уугу сөөртүп турган, көчүт шалкынын тудуп доосканнар. Ам ол чаа кыштагаларда колхозтук хойжулары Сырат, Ови, Биче-өөл болгаш инек кадарчы Каралбай олар нийтинин малын ажаап, олардын турарлар.

Ам бистиң тудугуларын соруугазымы болза, бо чылын тудугуларынга тергелетинер 1500 кубометр мышты ССРЭ-нин Дюди Советинде согулгаларын хуну-март 16-нын ботинде белеткөөн, тудуг шадеринге чедирин азыры болуу.

С. ОЮН, тудуг бригаданын бригадир.

Мал төрүп турар

Уугу-Хем районун «Х Уугу хурал» колхозунун Оттух-Давта № 1 сүт-баран ферманын инектеринден 38 инек бызаалаан. Чаш бызааларын өздүдөн эин.

Төрөөн инектерин селес болгаш аки шынарын ситен-биле чемгерип турар.

Н. ОЙДУП-ОЛ.

КОЛХОЗ ТУДУГЛАРЫНДА

Ишкин-Аксы суурда

Сүт-Хөл районун «Ишкин» көдөө ажил-агыл артелинин сууру—Ишкан-Аксы чыл бүгүде «өзүп, сайырап турар. Колхозчуларын чурталга бажынарын аянда ияда бүдүрүлгенин, культуура-амыдыралдыг чаа-чаа тудугулары туттуун турар.

Эртең чылын суурга кылдынган тудугларын шийтинден саман-биле туттуган 200 олуттуг клуб бар. Клубтун

туттуган колхозчуларын культурутат амыдыралына уугу үжүр-дузалыг. Клубка культуура-массалыг ажилдар доктаамак чоруттуун, концерттер, кинолар болгаш өскө-даа массалыг кешелер болулап турар. Суур электржилге-биле хандыртылган. Колхозчуларын бажынарында радио точкалары кийригетин, сөөгүт меддеерин дынаап турар.

П. ШОНПАА.

Шуйда тудуг ажылы

Бай-Тайга районун «Мурнакчы» көдөө ажил-агыл артелинин колхозчу өргелери культурутат, чыгы чырык бажынарже шилчирин өрткөн чылда-ла колдуунда дооскан.

Иядыг болза-даа амыктынын шийтинден колхозчу өргелерин чыл-бүгүде өвүр турарын база кадарчыларын чурталга амыдыралын улам экижидерин барымдаалаш, колхоз баштаар чери бо чылын 15 чурталга бажынарын некей тударын шийтирөөн.

Ол колхозтун тудуг планында Шуй ортумак школанын бир чаа бажынын, № 2 хову турлаанга чунар бажынын, кызыл-булуну болгаш тараа кургалар уугу

сарайын тудары база көрдүнгөн. Колхоз суурун бүрүн радиокудар, хову турлааларын электржилдер сорууганы колхозчулар боттарынын мурнуна салын алгаштар.

Амты үеле тудуг бригаданын 25 киш составтын аэвену 2000 кезек чүдүктү тудуг черлеринче сөөртүп белеткөөн, бүгү тудуг мыжын белеткөөн Совет Армиянын 40 чыл өвүнү хунунге чедир доосар дээш дайымышкынын ажилды турарлар. Эвөнун ажилында дуржуугазын тудугулар Х. Халбыл, Х. Дамба, И. Арагач болгаш өскелер-даа ишпей-лент киржип турар.

С. ШИРАП.

НОМЧУКЧУЛААРНЫН БИЖИП ТУРАРЫ

Бай-Тайга райкүүс-бей турарлар. Культуура-массалыг амылдан аянда колхозтун калдыг-бир ажилын кыла кээптар. Чокта чаз бир дыштаныр хунде чаз туткан бир кажанын кырынче довураң кырынд амылдан улам экижидер дугайында илеткелдер кылган болгаш семинарнын кир-жичилери ажил-дуржуугазын солушаннар.

Д. КУЖУГЕТ.

Тес-Хем районун «Ан-Зрин» колхозунун аныяктары дыштаныр күннерин халас эрттир-

бей турарлар. Культуура-массалыг амылдан аянда колхозтун калдыг-бир ажилын кыла кээптар. Чокта чаз бир дыштаныр хунде чаз туткан бир кажанын кырынче довураң кырынд амылдан улам экижидер дугайында илеткелдер кылган болгаш семинарнын кир-жичилери ажил-дуржуугазын солушаннар.

О. ДАРЫМА.

Каз-Хем районун «Совет Тыва» колхозунун колхозчулары бо чылын нийтизи-биле 305 кезек чагылга кылган. Оон иштинде «Шыны»—100, «Тыванын аныяктары»—34, «Сылдысчыгаш»—64, «Нолхозчу»—76.

А. ТӨМҮР-ОЛ.

Өвүр районун «Кызыл туң» колхозунда кызыл крестин эге органиаастыгын тургускан. Эге органиаастия медицина теманын со-

С. ДОНДУМ.

Эренин ховулары карак четпес делгем чагай. Ол ховуларда байлак өст ситен өвүр үнүп турар. Ындыг болза-даа суг чок чоруктун хараазы-биле ол ховуларын чейги үеле ажилдаар берге. Ыналзажок кышкы үеле ол ховулар бо одарлары болуп турар. Кижин кайнаар-даа көргө, ол ховуларда колхозтарын нийтиштерген малы — хойларын, чыгы малды колдан-сүрүү одарлаан чорутуу. Ужу-кыдымын амылбес делгем ховуларда болу-болу колхозчу колдан хойларын кандыг-бир бүүрелчин кырында үс бергеш көргө тө каалкан чичилер дег магаданчыг чараш. Колхозчу колдан малды көрүңгү, көчөөнелгил хайгааран чорутуу хойжуну хажызын-дан көргө база-ла магаданчыг.

Даргын чыл иштинде совет улус кандыг чедишкенин чедип алганын база Совет эрге-чаргы ажилы чонгарга чүңү бергенин сактып көргө, делгем ховуда хой кадарчымы малдын баш санын көвүделери, ажилчы чонгарын чагай байдалын бел-

дирин дээш бирги одуруга турар маадыр ишкан сагымдырар. Оон-биле чорумал кижин ужуражы бергеш ону чылдытырар, оон-биле чуугалажыксай бээр. А ол маадыр малдын, аяла кижилер келгенин эскерип кааш—өгже кирил моорлар, даргалар, чынын, шейланар, эажак доңган-дыр силер деп болу-ла сүмелей бээр.

Бис «Мөрөн» колхозтун хойжуу С. С. Дамзырын-биле ужуражы берген бис. Эш Дамзырын колхозтан 50 километр хире ырак Унегетин деп черде колхозтук 400 ажыг баш иртерин каларын турар. Оон колхозта малды бүрүн четге болгаш экин денгелдеп болуп турар.

Чурукта: мейжу С. С. Дамзырын оларда хойларынды. Фото С. Феоктистову.

Чадаана МТС-тиң механизаторларының чедишкннери

МТС тракторлар септелгенин чың планын 68,3 хуу, оон иштиде эртокон 4-кварталдын септелге планын 124 хуу күсеткен. Чаа чылга чедир 25 тракторларын септөө тургаш 38-ти, 30 андазыннарнын орунуга 48 андазыннарнын, 30 септелген септөө тургаш 32-ни, планга көрдүгөн 200 трактор алдылары, 5 культуваторларын, 3 лудильниктерин МТС септөөр.

Бо уруг ажылдарын күсседири ындыла белең эвес турган. Механизаторлар ону канчап дүргөн күсседири аң шылдамын дие, күсүк, кышкы септелгеге белеткеди, күсүк кезектерин тып алдырып, септелге мастеркажынын белеткеди ажылдарын МТС өртөн чылдың частан үгөш чедишкннин чоруканыда. Механизаторлар трактор буртуунун техникти үчүдүн часын, чайгы, күсүк сезондарда үргүлчү шын тургусканын биле трактор, кожуг машина буртуунун негетинер септелген баш буртуугар билдиги турган. Септелге графигия трактористер, трактор бригадаларынын бригадирери, участка механиктери, инженерлер баштай чугалазып көргөн соонда, ону септелгеде киржин турар бүгү механизаторларын, инженер-техниктиң ажылдарынын бүдүрүлгө хуралына баа чугалашкан.

Тракторларын, кедээ ажил-агыш машиналарынын септелгенин көзөктөп септөө арга-биле чорутканы септелгенин темпизин дүргөткөн болгаш шынар аныктыктын. Септелгеде чеди кол кезектер бар. Инда өң дүржүлгө механизаторлар быжылгатынган. Моторлар септелгенин кезек коммунист эш Доржу удурун, инда 17 механизаторлар, оң иштинде сурагыч комбайнер эш Копаев, мурнакчы трактор бригаданын бригадир эш Очаковский, дүржүлгө тракторист эш Лопсан-Серен болган оон-да өскөөр септелгени уруг үгөшүншик-биле чөдүлүп келген. Тракторларын кезектерин алдыр, эитөөр ажылды 6 септөөчү коммунист эш Семитин удурутуулазын күсседири турар. Тракторларын чорудула, соңгу көвүртү кезектерин 24 киж септөө келген, ога ажылды участка механик эш Дюба башкарып турар. Инда дүржүлгө трактористер болгаш комбайнер эштер Петров, Дажы, Иванцев, Пигелев, Мечелен болган оон-да өскөөр ажилдан турар. Анык коммунист эш Тынтык-ооа септөөчү, коммунист эш Шонь дунназын, чөдүр иш механизаторлар механик эш Сарасвин удурутуулазын кожуг машиналарын септөө турар.

Септелгелер графиги өзүгөр чоруттулуп келген. МТС кымыр ажылды өртөн чөгүр үеде доктадып, септелгелерге парадтарын баш буртууга берип, септелгеге хереглээр материалдарын чыгыларын өй-шанада кымып турар. Ол бүгү ажылдарын хыналдазын үн бүрдө бөдүлүп турган. Бо хүнгү күссеттинген ажылдарын түнелени үндүрүп, даярты кымыр ажылдарын ажил шагын соода догарай чугалазып аң турар бис. Мындыг арга болза, ажылдын шын түнелени үндүреринге, четпестерин чөгүр

үзүндө илередиң чайладырыга болгаш күш-ажылдың бүдүрүчүлүгү белгилериге уруг дуалыг болуп турар.

Механизатор бүртүү бот-хуалагелит. Бөлүтөр айык-биле социалисттик чарыштын түнелери оң хонгаш үнүп турар. МТС-те профивел комитетинин шилчир кымыл тукучугаштарын моторлар болгаш тракторларын чорудула кезектерин, соңгу көвүртүлери септөө турар механизаторлар чаалап алган. Кожуг машиналарын септелгенинде комбайнер эш Скляров, трактористер эштер Херез-оол, Тарымажан болган оон-да өскөөр тургус-оошаан ажылдарыннын нормалын хүн бүрдө 150—200 хуу күсседири турар. Индыг мурнакчылар МТС-те оон-да хэй.

Ажылда четпестерин чайладыр дугайында айтырларын чүгө партия, профивел, комсомол хуралдарына чугалазып турар эвес, харын бүдүрүлгө хуралдарына бүгү механизаторларын киржилгезин билдирерин, индыг хуралдар шүгүмчүлөдүн болгаш бот-шүгүмчүлөдүн арга-биле эрттин турар. Хуралдарын шилтирлерин күсседири даяр алган кемчелерин түнелени администрация чери, профивел комитети болган машина-трактор мастеркажынын өргөлөкчүлүгү дараазында хуралдарга илтикеп турар. Механизаторлар багай шынарды септеттинген машиналарын, кезектерин чөгүр үзүндө илередиң, септелгенин шынарин бедилеринин кемчелерин эң турар.

Механизаторларын амырлар-хандырылган өңкөжөн: 27 киж илти чуртталга бажынында чурттан турар, олар оруннар, дөкөстөр, чырык болгаш өскө-даа чүдүр-биле хандырттыган. Ова өскө механизаторлар боттары чуртталга бажынарды, өттүлөр чүгө-биле баа чаладырттыган.

Партия организациязын механизаторлар ортузунда масса-политиктиң ажылды күнөөдирери-биле кемчелерин аң келген. Политформациялар негелде илти кытап үзүтөл чокка чоруттуңуп турар. МТС-тин клубунда кымыл булун, номчулуга өрөөш бар, ол черлер механизаторларын кижизиндегенине уруг укур-дузалыг аларган. МТС-тиң бүгү-ле албай-хаакчылары, тусвай эртемингелери механизаторларын ортузунда агитас-массажыт, организаччы ажылдарын чорутушкан, пенедельник, суббота хүнерлер өскө хүнерде ажил шагын соонда 7—9 шақтырда боттарынын эки-туруу-биле тракторларын, кедээ ажил-агыш машиналарын септөөр ажылга боттуг дуалазып келген.

МТС-тиң бүгү механизаторлары, ажылдарын бүгү механализаторлар, ажылдарын социалисттик хулаагелерин хууаа бетинде чедишкннин күсседири, СЭКП ТК-нын декабрь пленумунун доктаалын амырларга боттадыр болгаш СССР-ин Дюди Советинде сонгудулар хууенге төлөшүгү укуражыр дөш бүгү күжүн салып, ажилдан турар.

О. ШИРИНДИВИ,
МТС-те партия организациязын секретары.

АШХАБАД Туркмен улус талантлар-биле дыкка байлак Хей хэй кайгычымдык талаатылыг ырражыларын шүлүкчүлери, көжүмчүлери туркмен улус өстүрүп үлдүргөн, Туркменистанга эртеменери ала-чүгү эртеменин хижүлдегенине биче эвес салымын кынып кирген. Нефтилик чаа чөдөр шилчелер тывар ажылды геология институтун эртем ажилдакчы Ораз Узакон чорудуп турар. Ол-ла институтта оң калайы Тоты Розьева база ажилдан турар, ол геология-минералогия эртеменерин чаалады.

Ораз Узакон болгаш Тоты Розьева — олар-биле чүгө лаборатория эвес, харын база театрга, кинога, концерт залына укуражып болуп. Оларын бажынына удурун ырражыны Палта Балши үргүчү чаалап кээн турар. Оон ырын олар улуг аныкшыл-биле дыкшап туралар.

Чурукта: Розьева биле Узакон оларын бажынында
Фото В. Куновтуу. СЭТА-нын фотокажы.

Чер болгандан

ТАНДЫ. Бо анымыр сезонуун чымында район өлүк белеткелчиче кичээсинин улгатырган. Тывышчыларын бригадаларын болгаш эштелгелерин шилти алырларынга организация удуру тулга мурнуку кайы-даа сезоннараан дээр болган. Моон түнелелде ачыларын олчалы 1956 чылдын бо үзүндө чүс мун рубль хэй болган. Чүгө динкин безин 29 мун ажыгын эчкел саткан. Колхозчу анычлар база катап айнап чоруп турар.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК. Эрткен чымын «Искра» колхоз тулуг таламын багай эвес ажилдаан. Чуртталганын 21 бажынарнын кымыр тургаш, херек кырында 31 бажынарнын ажилдаа кирген. Хойнун 3, хураганын 4 чаа кажааларын исеит турган. Кымыл-Хавакта 100 инекке, 70 быйзага (механизациядан а) кажааларын тулугулар дүргөн темпизин чоруп турар. Бо чымын оон-да белик көргүзүлгелерин болурунга база эң белеткенин турар.

«БАРЛЫК». Часкы хууу ажилыга белеткелдерин «Барлык» совхозун механизаторларын организация чорудуп турар. Эрткен дөрткү кварталда коллектив планда көрдүнгенинде 3 тракторларын ажил септөөн. Кедээ ажил-

агыш машиналары септөөрүнүн графиги база чедишкннин чоруп турар. Совхозтун коллектив хууу ажилыга бүгү белеткелерин Совет Армиянын 40 чыл оонга уткуштур доозар дээр чыгыш эш-сеткилин ажилдан турар.

ТЕГ-ХЕМ. Эрткен чылда тулуг ажилында дүржүлгелерин быжылгавышкан. Бо чымын оон-да белик көргүзүлгелерин болурунга «Чодураа» колхозтун дүржүлгелерин кымыл белеткелдерин улам калбартын турар. Соагы хүнерге чедир Хей-Өжүндө үш мун ажил чөдүктүгөр шилти кескен, оон иштинде 1100 кире чөдүктүгөр черин агычче чымы сөөрткен. Сонгудаларга алдаржыткан чарыш колхозчу тулугуларын улам сорук кирген.

УЛУГ-ХЕМ. Тарылгага, ылангыя нога шөлдеринге удобренге чымылдазын «Эйлиг-Хем» колхоз организаччы чорудуп турар. Фермалардан нога шөлдеринге удобренге сөөртүргө тускай эвонун быжылгалаан турган. Олар кыска үенин иштиде чүс ажил тонна өдөктин чымы, шөлдерге сөөрткен. Эвон чакса чедир эвон эвес удобренгенин чымыларын күлүнген ажилдан турар.

БАРЫН-ХЕМЧИК. Кымыл-Мажаалыкта автотранспорт конторын

(начальник эш Дворков) эртен чымын бүдүрүлгө планын хууаа бетинде күссеткен. Тодаргайларга чүк сөөртүлгезинде чыл онаалазы 102 хуу, а тонна-километр таламын биле 124 хуу күссеттинген. Коллектив бо чымын оон-да белик көргүзүлгелерин болурунга чыгыш эш-сеткилин ажилдан турар.

КАА-ХЕМ. «Кымыл туку» колхозта күш ажилы кичээнгей салдырмаандын харын когаралдыг болуп келген. Колхоз баштаар чери эртен чымын инкубатор станциязында 2 мун дагаа оолдары салып алган, оларын доруктуруп, шын кемпери өстүреринге эш Сербеникованы томуйлаан. Ферма агы үеде чурган массалыг берип өгөлөөн.

ХОВУ-АКСЫ. Хову-Аксы руда өргөлелин комбинатынын коллектив эртен чымын чүгө тулуг таламын биле онааладыр ажил амыр күссеткен эвес, тус черин материалдарын белеткөөринге база белик көргүзүлгелерин болган. Мелания цехинин, казылор мастеркажынын болгаш дизель-электрстанциянын ажилдакчылары чарышка мурнакчы болганар. Ажылды суур көрүшүгү улам-на калбарып турар.

Редакцияга ЧАГАМАР

Автомашиналарны чөп ажыглаар

Автомашиналарын ажил-агыш уруг ажыктын кымта-даа биддигер. Индыг турбузе, Барыш-Хемчик районун «Большевик» колхозу автомашиналарын чөп ажыглавын турар. Ажылдарын, эдилелин багай-биле болган биче үрелген өскөөртерин уду септөө ал турбазы-биле колхозта 7 чүк машиналарын чүгө чыгыш доктаамал ажилдан турар, а өскөөр ажилдавастан.

Болхоз 7 машиналыг хирезинде чөпаччылар эргелит шымылгалы 4-ле чөпаччылардыг. Өскө үш машиналарын болган болхоз даргазынын чык машиназын чөпаччылар эргелит шымылгалы чөк, белик чөпаччылар хурунга өөрөжкөн, колхозка чөпаччылар ажылыга дулазып тургаш, машиналар чорударын өөренип алган кижилер башкарып турар. Мындыг техниктиг билин, практиктиг дүржүлгө чөпөс кижилер машиналарын орта чорудуп шыдавын, болган чөк-ла үрөп алдылар.

6 машина кирер үш анги черде гараж-

тарын туткан. Олар өң чымылгатын-маандын машинатор кондуур аргажок соок. Илчигаш машиналарын даштыга кондуруп, чөпаччылар өртөн-ке оларын эргелит өт салган, суг иштиге түрөп туралар. Техниктиг ажилдарын багай-биле өртөн чайын чаа сакып алган бир чүк машиназын беш дугаарында тур-ла-ла үрөп калган. Ол машинага кожар дөш сакып алган принцип склад чанын эдилерин болган үтүмек кезектери чөп болуп чыдар. Ону эдилер киж-даа биддикмес.

Машиналар ажилдавастан, албан черлеринге болган хаван, дагаа фермазында өдөр шыгыт тайгалан шыныктыг алыткан биле сөөртүп күш четпейн турар.

Колхозтун хэй түнүг херегини-биле сакып алган автомашиналарын үрөп, ажылга чөк тургузуп турарында колхозчулар хомудан, баштаар черин мурнунга айтырыгын көдүрүп турар-даа, баштаар чер тозаргай төмөт албай турар.

ЛАСОРИОН.

Чоннуң негелдезин тандырар

Бай-Тайга районунун баштаар чери болган районун харылзаа конторын кедээ салгыларга марказар, чагаа хантарын чедирин салгыларын организациялай келген.

«Мурнакчы» колхозта кедээ магазин хереглелерге чүгө хереглел бараларын сакылган турар болза-даа, чоннуң хүн бүрдө херегин турары почта хантарын, чагаа хантарын салгылавып турар. Оң харалы-биле почта марказарын, чагаа хантарын хереглөөр Төди суурже чөдүп, өң сакып ал турары чачкыкка. Райно баштаар чери, харылзаа конторын мындыг чүгөдө барааннар-биле чоннуң негелдезин хандырып чүгөдө.

Д. ДАСТАН.

Нарлалга тарадылганын чурумчудар

Гады районун «Тингелге» кедээ ажил-агыш артелинин кижигүнери, калоз төвүңү чурттакчылары бо чымын аны-бүрү солун, сеткүүлдерин хөйт-биле чыгытканнар.

Уш чыгытгалар чөгүр эдилеринге бо хүнерге чедир четпейн турар. Болхозтун баштаар чери болган партия эге организация (секретары эш Өлзий) солун, сет-

күүлдерин тарадыр тускай кижин тургускан. Кымыл хоорайдан келген почтаны конторга турган аны-бүрү кижилер хүндө амыр болган ук чыгытгалар түрөң дүржүлгө таратканын чыдар.

Солун, сеткүүл тарадылганын чурумчударын колхозчулар неген турар.

Ю. ДОРЖУ.

Харылзаа ажылында четпестерни чайладыр

Сүт-Хөл районун харылзаа конторын ажилында четпестерин дугайын каш улаа чугалазып келген-даа болза, оон ажилы ам-даа экижижөөн.

Районун колхозтарында болган албан, организация черлеринде телефоннар болган чөк-ла үрөп берген болуп турар. Телефон станциянын ажилдакчылары кайды-бир организацияны улап бөөрин дилээрге, боттарылар доктап алынар дээр, чөк болза үр үениң дүржүлгө манадыр таварыгалар хаа эвес. Радио дамчыдылганын таламын-биле чоннуң негелдези база уруг. Район төвүңү дыкка хэй бажынарнын радиолары чугалавастан. Илчиги «Найрал», «Совет» кудумчуларын чурттакчылары

радио дамчыдылганын ол кудумчуларда тода дыналыбайн турарынын дугайын 2 чыл дүржүлгө харылзаа конторынын начальнигине чугалап келгенер. Оларын негелдези ам-даа күссеттинген.

Оон-биле чөргөшүр солун, сеткүүлү бижикчилерге чөгүр хууаазында чедирбейн турар. Төп болган область солуннары район төвүңге бир хүн чедип кээр, э ук солуннар, иракты фермаларын безин чугалавастан, район төвүңү албай организация черлеринге үш-дөрт хонгаш чедип кээн турар.

Районун харылзаа конторынын начальниг эш Гухон харылзаа ажылын калган сөгдөр ирги?

Н. ЧЫРТАНПАН.

ЧАА-ХӨЛ МТС-ТЕ

Машина трактор-станциянын автотарыгында ажилдан турар чөпаччылар боттарынын хулаагелерин чедишкннин күсседири туралар.

Чөпаччы Орехов эртен чымын тонна-километр планын 135 хуу, Тенсин—125

Кара-Тал суурда колхозчуларнын культурулуг негелдезин кичээнгей салыр

Улуг-Хем районун Сталин атыг база «Х Улуг хурал» колхозтары чыгыш колхоз кымыр 1957 чылдың июнь айда каттышкан.

Сталин атыг колхозтун төвү турган Кара-Тал суурда колхозчулар оон бээр культура-амырларга хамаарышкан чүдүлдер-биле дендин багай хандырттынын турар. Суурда клуб, киж ижнегелеринин салыры, радио бедилери бар. Индыг болза-даа бо черлер суурда чурттал турар колхозчуларын негелдезин иракта чедир хандырып шыдавын турар.

Культураны негелдеринин индыг чүгөдө одалары суурда бар хирезинде ол черлер агы үеде барык-ла өөншөргөй байлаа турин турар. Тодаргайларга клуб, инди кинобулда, радио бедилери ажилдавын турар. Колхозчулар кино-да көрбөстөөн, радио дамчыдылгаларын-даа дынавастан. Клуб эргелечкчи Л. Ови эртен чылдың декабрь 25-те клубту ээн калган, чыткен.

Суурда электри станцияны ажилдавастан-биле колхозчулар электри чырымын ажилдавастан болгаш даган тыгтырар дээрбе база ажилдавастан. Суурда интинин чунар бажынын ажилгал чөк алаа турар. Колхоз даргазы эш Дежнев эртен чылдың октябрь айда Кара-Тал суурга электри станцияны, кинону, радиону чөвөгү үеде үргүлчү ажилдаан турар деп колхозчуларга алаан. Ол алаашкын амга чедир күссеттинген. Сууруң чуртталгычы Октябрын социалист байл революциянын 40 чыл өвүнү үзүлгө алында база чаа, 1958 чылдың бүдүрүңде

хуу болгаш Бамурин база бөдүнүң үлүг нормалын амыр күссеткен.

МТС-тин автотарыгынын өргөлөкчүн Мейсенокко автотарыгын кышка уду өңк белеткөөнүн амы үеде автомашиналар ажилы долузу-биле ажилдазып турар.

Н. ЛОПСАН.

кино-да көрбөөн, ол иштан радио дамчыдылганын-даа дынавастан.

Киж ижнегелеринин салырынын өттүлөр ижы чөк. Аңа аарыг кижилерин чытырып эвээр хамаан чөк, эччинин хүлөөн алышкынында барган киж безин эжнеге бажынын соогуга ырмазырай бээр.

Чоннуң үлөтүр барааннары болгаш аш-чөк продуктулары-биле кол хандырттынар чери кедээ магазин болуп. Индыг болза-даа суурда магазин чоннуң хереглелен багай хандырып турар. Эрткен чылдын дүржүндө ол магазинин үш киж эргелечкчлөөн. Ам инда эргелечки эш Коновалов хуурунда амырларын чыдыккан, магазини колдуунда хагалыг байлаа тургузуп турар. Магазини негелде чүгө 2—3 вагон ажилды турар. Магазинде чоннуң хереглелерине тааржыр чүгөдө барааннар чөк.

Колхозчуларын чыгыткан солуннары, журналдары Байн-Кол аксылан 7—8 хонгаш, өздөп кээн турар. Партий-политиктиг ажил кошка тургустунган. Чоннуң ортузунга лекция, беседа ажылы кончуг ховар чоруттуңуп турар.

Кара-Тал суурун чуртталгаларын амырлар-чуртталгаларын кичээнгей салып, колхозчуларын негелдезин хандырып СЭКП Улуг-Хем райкомунда, райдүүсөөнүндө, колхоз баштаар черинде, Байн-Кол кедээ Советтер негетинин турар.

Н. БАЗАН,
И. АРЫПТАА.

Ыраккы Тере-Хөлде

3 Малчынар болгаш ачылар ырак тайгаларда чурттал турар-даа болза, боттарынын дугайында шоолуг сакып човабай туралар. Оларын уруглары курунени долу хандырылганында кирин алган интернатта чурттал, школада өрөшп туралар. Иш фермазынын каларчы Хуренин огу Ваня (чурук № 11) мурнуку столда орары ол, а ийн дугаар огу Алеша дөрткү класта өрөшп турар.

Ада-елери тайгаларда малын малдан чорда уруглары школада өрөшпшөөн күш-ажыл кымырыга чыгытын туралар. Интернатка тургаш, амдыгын чөк белеткөөрүн, даярларынын (чурук № 12) бөлүмнеринде киржип турар.

Ол ишкан бичин уругларын ислери сакып амыр ажилдар эргелит болганар. Чоокта Күнгүртүгө чаа уруглар эслин ажилтылган (чурук № 13). Чаштар чаа ислге баштай келген, чачкылаанында илгемил, бажыларын чөкүтүп туралар (чурук № 14). Ыл бичин оол ислге чыгыш берген оон чанар хөшү чөк апары чүгөжөк.

Ында ажил-ишчилерин калын камгалаар ажилды эң тургускан. Суурун бөдүндө эжнеге салыры, аптека бар, а иракты Балкында чаа эжнеге пунктузу ажилтылган, № 15 курукта Күнгүртүгү аптеказынын фармацевти Р. Карованы эң белеткен турар.

(Улачымы 4-ку арманда).

Фулаэрци—Кыдаттын үлетпүрлүг чаа району

ПЕКИН. (СЭТА). Шой болгаш кээ бүтүрер талазы-биле Англияны чокку 15 чылдарда чедер дөш Кыдаттын ажылчын адымы демисежи турар.

Металлургиянын чаа тутунуу турар комбинаттарын ала-чурттуу дерин-биле төсөөлөр. Иччынган Кыдатка аар машина туудууну элөөн хей заводтарын тугуу турар. Ындыг бугурулгелерини бирезини тууу чыл мурунда Хейлунцзян можада Фулаэрци деп улуг эвес демір орау станциямында эгелзөн.

Анда анык республиканын аар машина туудууну баштайгызы тургустунгас турар, анда Аньшанын комбинаты ышкан улуг комбинатты деринирте четчир кемчээлди ол хире хей дерин-херекседерин бугуруу үндүрер. Фулаэрцинин заводу прокат станварын, домиз болгаш ма-тен цехтерин деринирте хереклээр дери-лерин бугуруер.

Тууду черинде каң фермаларыг бетон чагыларын кылым, бугуруге коруустарынын ханаларын эптей салгылап, мезаника, шой шуткуур болгаш дарганылга цехтеринин фундаменталарын салып турар. Туудууну аяны-бүрү машиналарындын дааш-шымзени дүн-даа, хүн-даа иштинде чытпейн турар. Хей-хей аяны-бүрү техниканы, оң иштине кайгамчык улуг

суурга краннарын ынаар чоруткан. Аньшанда, Баотоуда болгаш Узинде металлургия төптөрине хереклээр кан прокат-дыкың дериглерини баштайгы комплекси-нин 1960 чылдан эгелеп чуртка бээр дөш туудуу ажилынын хуусаазын тууду-жулар чыл бугурууга доозарын хүлзөн-генер.

Чаа туудууну чоогунда дузалаар бүтү-рүлгелерин туудуу турар. Одалга-биле ажилдаар баштайгы электростанция шад-ла ажилдай берген, ол болза энергия-биле чүгле туудуу эвес, харын ажил-чынарнын чурттага бажынарнын база хандырын турар.

Мырыңай чокта чаа-ла брезен майгын-нар турган черлерде хей каат бажынар-дыг кварталдар көстүп кээп, асфальт-лаан кудумчулар шөйлү берген. Хоорай-ның ортузунда ортумак шкеланын, хоорай эменелгенин, амдырал хандырыл-галының бажынаары белип үнгүзөөн, үнвермагы, ном магазини болгаш ки-нотеатры ажиткан. Бултураның болгаш дыштанылганың паратын кылган. Хоорай долу амдыралдыг чурттап, хүн кел-ген туудуу аңуу турар. Ам Фулаэрцин чүс мун чурттагычларын улуг хоорай бэлу берген.

К. Либкнехти болгаш Р. Люксембургту өлүргөн хүнүнден бээр 39 чыл болганы

БЕРЛИН. (СЭТА). Немец ажилчын аны-нын ышгарангай удуртукчулары Карл Либкнехти болгаш Роза Люксембургту өлүргөн хүнүнден бээр 39 чыл болганы январь 15-те Германиянын ажилчын аныгы болгаш бүтү ажилчы чонвары демделзөн. Германиянын пролетариаты-нын херээ дөш ол эрес-маадырыг де-миселчилерини амдыралында болгаш ажал-чорудулганыга хамаарышкан чүд-дерини созунарда парлап, оларын чага-ларындан түндүзери, Б. Либкнехти болгаш Р. Люксембургту чокк билер ки-жлерини сактышкынарын база пар-лап турар.

Дайынның болгаш милитаризмнің эп-теш чок удурланычылары Карл Либ-

кнехт биле Роза Люксембург дайчыг болгаш империализмге удур тайбынның херээ дөш демиселче немец патриоттары-нын сорук кирип чораннар. Ам бистип республикамыста боттут чүдү бөлу берген идеалдар дөш олар эрес-маадырыг де-миселчилер болуп чораннар деп «Дер мөргө» солун опалап демделзөн.

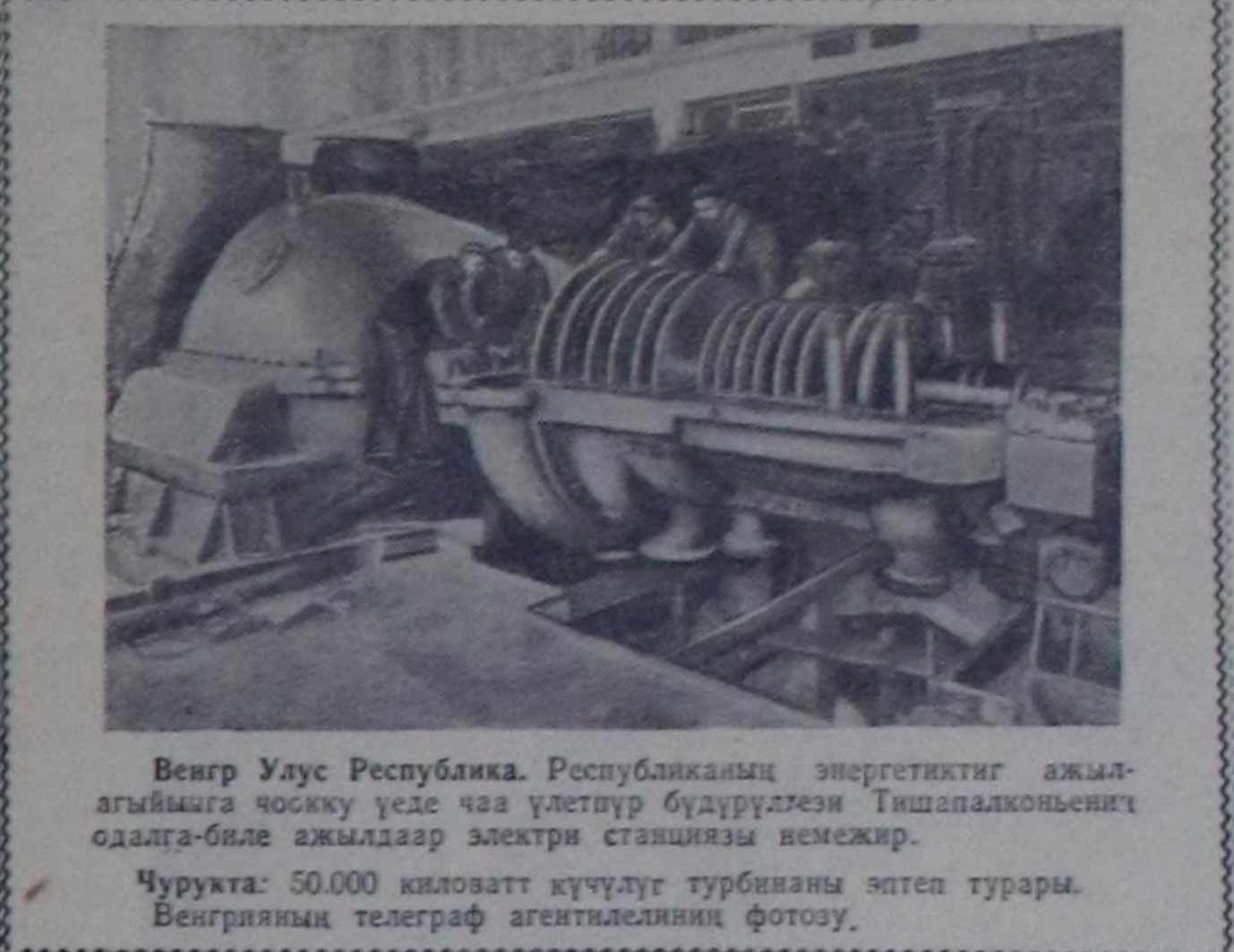
«Бауэри-ахо» солун «Оларның чагымы күтөөстүгенин турар» деп агелип чүдүлү парлаан. Немец пролетариатын баштын-чыларын өлүргөн хүнүнден бээр 39 чыл болган оюн ГДР-нің ажилчы чонвары б-лаза Барын Германияда бажын база дагын ковайтып турар милитаризмге удур демиселдиң демзенин азда-биле демгел-леп турар деп, ол чүдде чугаалап турар.

Польшаның демократтыг партиязының съездизи

ВАРШАВА. (СЭТА). Демократтыг партия-ның элечеглиг съездизи мында ажит-тынган.

Польшаның каттышкан ажилчын партия-зының Топ Комитетинин өмүзөөлүндө ПКАП ТК-ның Бирги секретары В. Гомулка съездизге байыр чедирген. ПКАП-тын болгаш демократтыг партиянын аразында вады ажилдагытаның чугула жуур-дузанын ол опалап демгелзөөн, ол кады ажилдагытаның үнденин бола-за, Польша Уаус Республикага социализм-

ни тургузары болуп деп айттыкан. Демократтыг партиянын Топ Комитетиниң даргазы С. Бульчинский отчет илет-келгеле партиянын ажил-чорудулганын дугайын тодаргайлап чугаалаан. Демократтыг партия болза, Польшага социализм тургузуушкунуң фундаментализме, Польшаның каттышкан ажилчын партия-зынын көдүрүп үндүргөн программа-зын күтөөсүрүнүн фундаментализме ту-руп келген болгаш туруп турар дөзрүн ол опалап демгелзөөн.

Венгр Уаус Республика. Республиканың энергетиктиг ажил-адымыга чокку үеде чаа үлетпүр бугурулгези Тисапалконьен одалга-биле ажилдаар электри станциязы немериж.

Чурукта: 50.000 киловатт күчүдүг турбинаын эптеп турары. Венгриянын телеграф агентилелинин фотоу.

Маадыр дээрге, дидим-чүреккир бол-гаш эрес-кежаа чорутку бергенек, алдар болгаш хүндүл-биле бүртөгкөн килд-ле болгай. Иччарга, мында «маадыр» кы-чап фельетонче кире берди, чүге хүндү-лө сабырамынга мактагыды, азы өн өрүзөөн, шаңналга канчал четпеди деп, үстүнде эгени номчаан кичи кайгар. Мындз кичи кайгар чүге чок.

«Хойнуц кадарчымы чокта — бөрү чоргаар, Хооблуну сагываса — хүлү чоргаар» — дидип, улустун чугаалажыры-биле алыр-га, демги бирги чергениң «маадыр» мында кирген болбайван. Чогум ыдыг бе, кыраалинер.

Черде ыдыг. Кээ-Хемге баргаш, Копту-Аксенда «Лениниң орку» колхозка киргеш, чон-биле аразажып чораш, чыт-кыа хой тургуспас, чылар, чылбас томааны-ныг, чээрби хар амыч чоруур ыдылр көстүр, мөзү-бүдүштүг-даа, мөгө-шымарак-даа база анык шевергин-даа хире эр-би-де жууражы берип болур. «Кып дөз күш-шылда, күзөд-сорук кырында эр дидип, улустун мактай чугаалаар килд-лери ол дег боор чүве. Ам «маадыр»-биле таныжаал: ову Салчак Дөңгүр-ооловниң Хопуй деп алдар. Ол — демги үстүнде адаанымыс «Лениниң орку» колхозтун

Бир суурнун «маадыры»

кежигүңү. Ак-сеткидиг, ажи-ишчи, топтуг-то-маанын, хойну берген, хөкөкти көдүргөн колхозчулар демги «маадырын» бир аяны көрдөр. Олар хомудулаң-даа, хора-лаан-даа ышкан чугаалажыраар: «Эх Хопуйну аар! Копту хемини кара суун ижап, ховаа үнер хован чип өзүп келген оол чүве ийни. Дөңгүр хөкүй огулу ымыг чоруп деп кайын бодаан боор. Эскүстен «дөзөн», «өрүңүң аразынга эскен оол ийик, чоонган үрен боор...» Хопуй Дөңгүр-ооловниң деп, харын, шывыда хүндүлөп алаң-даа. Чогум чүңү канчалкаш-ла чонга чектеди берди бо?

Салчак Хопуй амылаң-ла турган. Ол сактырга, «дываажан ораны», эскээр сөг-лөргө, белең чурттаар чер бар ышкан болган. Оон күжүр өр салыпта «сыңмас-таан сарыг кундус» ышкан, колхозка ажилдап чадаан, чыргалга чаңчыккан, шаанда лама чораш Билн-Дарымынның үлгери-биле «кышта азып кзын» белең калачилер бар дөш Тожуке ажилкан. Барган — ымыг чүве кайда боор. Элзөн боор чоруй, — ырбан үнген Коптузун

Ыраккы Тере-Хелде

4 Тере-Хелдун чурттакчылары хуу ажил-агылыг чурттап чорда карагылап кээрге-ле удуп чыдып алыр турганнар. Олар ам боттарынын суурунда клузунга барып, хостуг шактарын культурутуп эрттирип болулар. Олар библиоте-кега баргаш, чаа солун, сеткүүлери номчуп, биллара ойнап турарлар. Күңгүртүгүн библиотеканы чыл саныда айып турар болгаш ам 3 муң амыг ном фонтулуг. Номчучулар аяны-бир номерын шилеп ал болулар. Ол ыш-кан тыма дыл кырында номнар хей. (Чурук № 16).

Кинемеханик Павуу-Доржу суурда дыкка хүндүлүг кичи. Ол ай санында 24 катал, 8—10 хире аяны-бүрү чаа киноларын көргүзүп турар. Чайын ол кол-суунда-ла оларларга, мал фермаларыга чоруур. (Чурук № 18).

Күңгүртүгү суурда кээдэ магазинин эргелекчиин П. Магилыничковтук эки ажилдап турарын колхозчулар билер. Ол кыска хуусаада тыва хандып өөр-енип алган болгаш аяны-бүрү бараанир-биле чурттакчыларын хандырып ту-рар. Магазинде нити хереклелди болгаш үлетпүр барааннары хей.

Тере-Хелде кайгамчык солун эрги шагын тураскаалары бар. Тере-Хел-дун ортузунда бичин ортудуктушта улуг хүрзенин ханалары арткай. Анаа 800 чыл мурунда улуг хүрээ турган деп эртем-шынчыл институту тодарат-кан. Ол хүрзениң артыңчылары ам-даа көзөр. (Чурук № 19).

Англичаннарның хей нуруузу чугаалажышкыннар дээш

ЛОНДОН. (СЭТА). Тайбың дугайында чугаалажышкынарга хамаарыштыр хей-ниитиниң санал-опалын көөр дөш айтырылгарга харыларын түнөөлдерин «Ньюс вроника» солун парлаан.

Амгы үеде англичаннар болза чепсе-ленишкенирин өңдере бугурурин деле-гейиниң чаа дайымыннан чайлаарының чепсөө кыдыр санавайн турар болгаш боттарынын идеялерин чугаалажыш-кынарга кылып турар деп түнөөди ол солун кылган.

Айтырылганың түнөөлинде англичан-нарын хей нуруузу делегейинң айты-рыларын чугаалажышкынарым оо-лаң, тайбың бүдүштүг өскө-даа кемчелер-иниң аргам-биле шиптирлөөрин дет-кип чугаалааннар. Айтырыг салдыгын кижилеринң дер-түн үжү бир талазында, НАТО-нуң бол-гаш өскө талазында, Варшава кыра-зын кезигүнери чурттарың аразында бедиң деңгеле чугаалажышкынарын детал чугаалаан.

Аныктерге бүртүстүнгенериниң 73 хуузу халлашпас дугайында кыразын ча-

Ирланд республиканың армиязының идеякейжээни

ЛОНДОН. (СЭТА). Чурттуң хамаарыш-пас чоругу болгаш Мүрчүу Ирландияны сатап каттыштыр дөш демисеа Сонгу Ирландияда үргүлчүлөп турар.

Январь 15-тиң дүзенинде ирланд рес-публиканың армиянын (ИРА) отрядының болгаш полициянын аразында туучуу-шкан Сватрога (Лондондери графство-зунга) болган. Атылажышкынын түң-нелинде бир полицейжи аурткан.

Сегиржип алышкынаар чурттуң ес-ке-даа районнарында болуп турар.

Индонезияда сепараттарның ажил-чорудулгасы СЕАТО-биле холбаалыг

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Подполковник Су-муал баштаан «Переста» дээр сепарат-чы шериг бөдү чугула стратегтиг район болгаш Тернете району элзеп алы-рын орадажып турарын барыдаалааш, амгы үеде Молук ортудуктарының сонгу кезөөн шериг-далай флотунуң контрол-лора тур дамчыдып берген деп, Индонезия-нын премьер-министри Джуанда медгел-зөөн.

СЕАТО-нуң ажил-чорудулганынң са-вымында кирип турар Филиппинерниң дугайында санал-опалдарын орус улу-рукчулар-биле ажит-чажыт чокка» англи премьер-министр солгусуа чогуур деп, «Дейли миррор» солун санап турар.

Редатор Н. С. ШОЙГУ.

Испан шериглерниң болгаш Марокконун тура халышканның аразында тулчуушкуннар

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агент-илениң дындамыннан көстүп турарын бугуар аларга, испан эжелел чери бо-лур Рио-де-Орода (Сахара) испан докта-мал шериглерин болгаш Марокконун хосталга армиязының кезектеринин ара-зында дайын чорудулгалары дагын эге-лзөн. Январь 3-те Далазын районунга испан болгаш мароккан шериглериниң аразында улуг тулчуушкуннар болганын дугайында Сахараның хосталга армия-ның дындамын агентилет чери дамчыт-

Дустуг этти болгаш балыкты сугга канчаар тургузары?

Дустуг продуктуларга микробтар өзүп кырыбаса, а чүгле оларынч үр-ежин көвүдөри соксээр. Продуктуларын дузу арылдырмаларга микробтар катал-ла дүргөн өзүп эгелзөөлөр. Иччынган сугга суккан эт болгаш ба-лык белең-биле үрелип болур. Оон жуурун дустуг продуктуларын чыгып эвес, а соок сугга суккаш, оларын дузу болдунар-ла дүргөн-биле арча-ры чугула.

Дустуг балыкты азы этти дем суунга суггарга эки болур. Бир эвес ол болдунамыс болза сугну үргүлчү солун турар херек, ынчаар солуурга дус суг-ке дүргөн шилчэй бээр. Сугну баштайгы уаада бир шак, ийгизинде—ийи шак, үшкүзүнде—үш шак, оон инай 6 шак болганда-ла солгурун сүмел-леп турар.

Чылдыг чылгы үезинде дустуг продуктуларын сугга сугтарга баштай суг-ну үш ула солаанынң сөзүнде үш шак болганда-ла бирден эвөөш эвес катал солуп турар херек.

Кончут хей дустуг балыкты болгаш этти-даа 24-тен хей эвес шак иш-тинде сугга тургузар. Сугга сүп, дузун ардып каан балыкты болгаш этти шыгжал болбас, чүге диле олар кончут дүргөн үрелип калыр. Сугга тургу-ран соонда оларын доп-доруан хаймыдыргаш азы хоорган чемге хереклээр чугула.

Тыва областың санитар-чырыдышкын бажымы.

Бичи фельетон

«— ырбан чанган. Оон Хопуй каларымак чанч-биле келхоонга кезек ажилдай каапкан, база катал Тогу чораш кээр аътты колхоз даргазы эш Саралуловтан дилзөн. Хей-ле чылдактарын чөпсүнгөш, дарга аътты берипкен. 1957 чылдың күзүндө, келсе-ле «аъттың үттүг чанынга хуун аспа» деп чуга хөзөр болган. Тогуга баргаш, тооруктажып турда, эрини ынаазым мытыр-жакталып аршыкан. Хопуйнун дилзөн, адым аңгызын, Дөңгүр-оол ашактын мурундагы «Ревком-мува» колхозка дарганап, чонга ажины чедирип чоранын көргөш, өрө-ширелиг киж дөш, ону чыгычылдым каан. Бүжүр Хопуй дээр эвес, экирип ал-гаш, чыгычы Сарыг-оолду «хей чылды чылгы малдан сен, ажиң хей, ажи-лың «эвөөш» дөш арнын хөрүттедиң этөөн. Сарыг-оол мээң арын-шырайы-кы көргөш, анык киж сестир, боданыр боор дөш, чүве ыттаван. Удатпаанда Хопуй чыгычылга быжыгалаан Барын шаңактапкан, «Октябрь 14 чылы» кол-хозтун Дөңгүде алдарында барын, тенеке

биле тенеке каттыжар, деңиг деңиг-биле өөрлөжир дөш ышкан, бөдүнуң үлөжи Шимит-оолду: «че, ажи, бо Дөңгүр чүвеле-рин...» деп көгүдүп алгаш, Сарыг-оол, Биче-оол, Шимит-оол оларын өттеп-өттеп чугаалааны:

«Копту дээрге, мээң чуртум, Хопуй дээрге, Дөңгүр отгу. Чаргылажыр чышааларың—чаккаптар мен, эттептер мен». Бистин маадырымыс Хопуй Дөңгүге «маадырыг» ажилдап тургаш чедип келгеш, манай турган чылгызын өн каал-гыз, туразында «ажыл» шилип алган.

Оон ажины: «ырмазын сыгар, хөө му-нар, коргулар, изин балаар...» Күжүр Хопуй туудугу Мундургунун сөзүмүн оя шаап турда, кычаар ону, хова «кибичи-ле». Чугаазы-ла «Хомудуза»—когувч, Хопуй дээрге — Дөңгүр отгу.

Хопуй ам база-ла «кыш будуунда хал-даннаан калачиктерин» тараалаң Копту-дан дилеп чоруп турар. Анаа каларчы чок кой, хайгаарал чок хамааты кайын тып-тыр деп, чөгөңгич-ле боор.

Ам чүвү чугаалаарыг, ыңчалажок, бо сөстөр артык эвес: истеп, кынар орган-пар бо «маадырын» сонуургаар апарбаан бе?

А. КРУГЛОВ, Копту-Аксен суур.

Кинофильмдер таралдырынын Тыва область конторазы ОБЛАСТЫН КИНО ЭКРАННАРЫНЧЕ. Тиленики БАРСОВА ЧУШЕЛБЯ. МОСТ. «Көвүрүг» деп кинону таралдып үндүргөн.